
Locuitori din orașul Bistrița participanți la Primul Război Mondial

---

Alexandru DĂRĂBAN

Drd., Institutul de Istorie „George Barițiu”
Cluj-Napoca
aldaraban57@gmail.com

Rezumat

În anul 1915 istoricul și ziaristul Teodor V. Păcățian a lansat în presa română ideea că ar fi bine să fie adunate la timp și cu exactitate toate datele statistice referitoare la jertfele aduse în acest război de poporul român din ținuturile aparținătoare coroanei ungare. Din Ardeal au ajuns sub arme circa o jumătate de milion locuitori.

În calitate de președinte al secțiunii istorice a ASTREL, Teodor V. Păcățian a supus un proiect la data de 18 iunie 1921 care prevedea un „model de tablou” pentru fiecare comună din cele 22 județe, în care să fie trecuți numai românii.

S-a reușit să se adune datele statistice din toate cele 22 județe, cu 40 de comune urbane și 4.183 comune rurale, trăgând și concluziile necesare.

Articolul face și o trecere în revistă în ce privește participării la război din județul Bistrița-Năsăud. După aceasta am trecut la prezentarea situației participării locuitorilor din orașul Bistrița. În tabele primite din fondul arhivistic sibian reiese faptul că au luat ca parte activă pe front 331 bistrițeni, pentru servicii auxiliare 27, totalizând 358 de participanți. În ceea ce privește situația celor arestați și internați, aceștia n-au existat, de asemenea nefiind nici refugiați. 15 au murit pe câmpul de luptă, 14 au murit în temniță, în pribegie, în spital, acasă, în urma bolilor sau rănilor, 35 s-au întors ca invalizi, 84 au fost răniți, bolnavi, dar au devenit sănătoși, 22 au fost dați dispăruți până la întocmirea acestei situații, iar 188 s-au întors deplin sănătoși. În urma celor morți și dispăruți au rămas 21 văduve de război și 50 orfani de război.

După clasele sociale, au luat parte la război 16 intelectuali, 154 comercianți și meseriași și 188 plugari, economi, pălmași, zilieri, cărăuși și muncitori.

Au fost decorați în cursul războiului un număr de 127 de combatanți, numărul total al medaliilor fiind de 262.

Bistrițenii care au fost prizonieri în alte țări, precum Rusia, Serbia, Italia și Franța.

Trebuie remarcat faptul că situația cu participanții din Bistrița la Primul Război Mondial a fost trimisă după centralizarea tuturor datelor din întregul județ, acest fapt deducându-se din situația

centralizatoare. Tot din aceeași situație, conform documentelor primite de la Sibiu, acestea nu poartă semnătura celor care s-au ocupat de acest lucru.

Cuvinte cheie

Primul Război, locuitori, bistrițeni, participanți, morți, răniți, invalizi, dispăruți, prizonieri, date.

Résidents de la ville de Bistrița participants à la Première Guerre Mondiale

Sommaire

En 1915, l'historien et journaliste Teodor V. Păcățian lance dans la presse roumaine l'idée qu'il serait bon de collecter toutes les données statistiques relatives aux sacrifices consentis dans cette guerre par le peuple roumain des terres appartenant à la couronne hongroise en d'une manière opportune et précise. Environ un demi-million d'habitants de Transylvanie ont pris les armes.

En tant que président de la section historique d'ASTRA, Teodor V. Păcățian soumit le 18 juin 1921 un projet qui prévoyait un « modèle de peinture » pour chaque commune des 22 comtés, dans lequel seuls les Roumains seraient inclus.

Il a été possible de recueillir des données statistiques sur l'ensemble des 22 départements, avec 40 communes urbaines et 4.183 communes rurales, en tirant les conclusions nécessaires.

L'article passe également en revue la participation à la guerre dans le département de Bistrița-Năsăud. Après cela, nous avons présenté la situation de la participation des habitants de la ville de Bistrița. Dans les tableaux reçus du fonds d'archives de Sibiu, il ressort que 331 Bistrițes ont participé activement sur le front, 27 pour les services auxiliaires, totalisant 358 participants. Quant à la situation des personnes arrêtées et internées, elles n'existent pas, n'étant pas non plus des réfugiés. 15 sont morts sur le champ de bataille, 14 sont morts en prison, en fuite, à l'hôpital, à domicile, de maladie ou de blessure, 35 sont revenus invalides, 84 ont été blessés, malades mais guéris, 22 ont été portés disparus jusqu'à la rédaction de ce rapport, et 188 sont revenus en parfaite santé. 21 veuves de guerre et 50 orphelins de guerre sont restés derrière les morts et les disparus.

Selon les classes sociales, 16 intellectuels, 154 commerçants et artisans et 188 laboureurs, économistes, palmiers, journaliers, charretiers et ouvriers ont pris part à la guerre.

Un nombre de 127 combattants ont été décorés pendant la guerre, le nombre total de médailles étant de 262.

Les bistrițes qui étaient prisonniers dans d'autres pays, comme la Russie, la Serbie, l'Italie et la France.

Il convient de noter que la situation des participants de Bistrița à la Première Guerre mondiale a été envoyée après la centralisation de toutes les données de tout le comté, ce fait étant déduit de la situation centralisatrice. Également de la même situation, selon les documents reçus de Sibiu, ils ne portent pas la signature de ceux qui s'en sont occupés.

Mots clés

La Première Guerre, les habitants, les habitants de Bistrița, les participants, les morts, les blessés, les handicapés, les disparus, les prisonniers, les données.

Primului Război Mondial i-au fost dedicate numeroase lucrări istorice. Acestora li s-au mai adăugat articole în presa scrisă, dar și în cea audio-vizuală. Istoria acestui eveniment din istoria omenirii, cunoscut ca și Marele Război, continuă să fie una dintre temele de cercetare generoase.

În ceea ce privește locuitorii din Ardeal, care făceau parte din Imperiul Austro-Ungar, au ajuns sub arme circa o jumătate de milion¹. Atât conducerea Partidului Național Român, cât și liderii celor două biserici românești (ortodoxă și greco-catolică) le-au cerut românilor să rămână loiali împăratului și să se înroleze în număr cât mai mare. Foarte mulți au dat curs acestui îndemn².

Pentru a se ști cât mai exact despre românii care au luat parte la război, istoricul și ziaristul Teodor V. Păcățian a lansat în presa română ideea că ar fi bine să fie adunate la timp și cu exactitate toate datele statistice referitoare la jertfele aduse în acest război de poporul român din ținuturile aparținătoare coroanei ungare³. Acest fapt se întâmpla în anul 1915.

Teodor V. Păcățian, fiind și președintele secțiunii istorice al „Asociațiunii”, a compus un nou proiect pe care l-a supus aprobării la data de 18 iunie 1921 în ședința ce a avut loc la Cluj⁴. Cu această ocazie s-a întocmit un „model de tablou”, separat pentru fiecare comună, în tablou urmând să fie trecuți numai românii. Acestea trebuiau să fie completate în prezența preoților și a unui fruntaș mai înaintat în vârstă, după care trebuiau trimise la sediul „Asociațiunii” până la sfârșitul lunii februarie 1922⁵.

Inițiatorul și responsabilul cu această grea, dar și nobilă misiune a reușit să adune datele statistice din 22 județe, cu 40 de comune urbane și 4.183 comune rurale, după care a tras numeroase concluzii⁶. Noi ne vor rezuma în ceea ce privește județul Bistrița-Năsăud:

Populația română a județului era de 81.127 locuitori.

Din această populație au luat parte la mișcările impuse de război:

a. la partea activă, ca soldați pe front	13.370
b. la partea sedentară, pentru servicii auxiliare sau mobilizați pe loc	1.252
c. pentru a fi arestați și internați	6
d. au fost refugiați	10
Total	14.638

1 Maior 2004, p. 172.

2 Pop, Bolovan pp. 353–354.

3 Păcățian 1923, p. 3.

4 *Ibidem*, p. 5.

5 *Ibidem*, p. 11.

6 *Ibidem*, p. 20.